

*REGLEMENT VAN DE OPROEP
PROSPECTIVE RESEARCH FOR BRUSSELS*

Contact:

Emmanuelle Pottier, wetenschappelijk adviseur

epottier@innoviris.brussels

Tel: 02.600.50.14.

INHOUDSOPGAVE

1.	PROGRAMMA	4
1.1	DOELSTELLINGEN.....	4
1.2	BEGUNSTIGDEN	4
1.3	MONTAGE VAN DE PROSPECTIVE RESEARCH PROJECTEN	5
1.4	PROGRAMMAKADER	6
1.4.1	Filosofie van het programma.....	6
	Welke soorten onderzoeksthema's zijn er mogelijk?	6
	Alle projecten moeten:	7
	• Een participatieve aanpak hanteren.	7
	• Het overheidsoptreden en het politieke debat informeren met een reeks aanbevelingen.....	7
	Er kunnen verschillende theoretische en methodologische benaderingen worden ingezet om te onderzoeken wat er mogelijk is.....	8
	• Het PRB-onderzoek kan een sociologische insteek hebben, met verschillende manieren om naar de mogelijkheden en de toekomst te kijken.....	8
	- Via een onderzoek naar alternatieven.....	8
	- Via voorspellend onderzoek en het verkennen van nieuwe mogelijkheden.....	9
	• Het PRB-onderzoek kan een prospectieve methode hanteren.	9
1.4.2	Thema's van het PRB-programma	10
1.4.3	Verantwoord onderzoek en innovatie	10
2.	MODALITEITEN VAN DE OPROEP PRB	12
2.1.	INDIENING BIJ INNOVIRIS	12
2.2.	VERLOOP EN EVALUATIEPROCEDURE	12
2.2.1	Analyse van de ontvankelijkheid	12
2.2.2	Evaluatie van de ontvankelijke voorstellen door een evaluatiecomité	13
2.3	TOEKENNINGSBESLUIT	14
2.4	DUUR EN UITVOERING VAN DE PROJECTEN	14
2.5	BEDRAG VAN DE FINANCIERING.....	15
2.6	ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING	15
3.	TIMING VAN DE OPROEP	15
4.	OPVOLGING GESELECTEERDE PROJECTEN	15
	Na 9 maanden: opvolgingscomité	16
	Na 18 maanden: tussentijdse evaluatie.....	16
	Na 27 maanden: opvolgingscomité	17
	Na 36 maanden: onderzoeksrapport.....	17
	Na 72 maanden: expostverslag.....	17

5.	BELANGENCONFLICT	17
6.	FORMULIEREN EN INFORMATIE	18

1. PROGRAMMA

1.1 DOELSTELLINGEN

Met zijn *Prospective Research* programma wil het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onderzoeksprojecten financieren die aan de volgende eisen voldoen: het project ondersteunt de ontwikkeling van nieuwe academische kennis over maatschappelijke problemen die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aanbelangen en die het mogelijk maakt om alternatieven voor bestaande systemen te bedenken. Het doel van deze oproep is om het Brussels Gewest te helpen zijn weg te vinden in de wirwar van onzekerheden en controverses die onze samenlevingen vormen en teisteren, vooral in periodes van crisis of transitie zoals nu het geval is. Daarnaast is het de bedoeling om zo goed mogelijk geïnformeerde beslissingen te nemen om de sociale, economische en ecologische uitdagingen waar we vandaag en morgen voor staan aan te pakken. Het is namelijk zo dat de informatie- en beslissingsmechanismen van het overheidsbeleid vooral mikken op de korte termijn en minder op de middellange en lange termijn. Onze respons op de uitdagingen van het gewest moet echter loskomen van die logica zodat we kunnen anticiperen op crisissen en meer inzetten op overleg en debat. Wil dat debat zinvol zijn, dan moet het de complexiteit van Brussel omarmen, rekening houden met de langere termijn en gebaseerd zijn op empirisch en wetenschappelijk onderbouwde kennis. En als die kennis de overheidsinstellingen moet informeren en het politieke debat moet aansturen, moet ze ook gepopulariseerd en verspreid worden.

Het kader van het *Prospective Research* programma is zo bedacht dat het zo goed mogelijk aan al die noden tegemoetkomt.

Het programma richt zich zowel tot de humane als de exacte of toegepaste wetenschappen. De projecten moeten voldoende aandacht besteden aan de valorisatie van het onderzoek, met een focus op beleid en maatschappij.

De voorgestelde projecten houden rekening met de stedelijke complexiteit van de Brusselse samenleving en met de sociale, economische en ecologische transitiedoelen van het gewest. De ontwikkeling van zo'n toekomstgerichte aanpak die uitgaat van wat mogelijk is in onderzoeksprojecten is een van de maatregelen van het Gewestelijk Innovatieplan¹ van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

1.2 BEGUNSTIGDEN

Prospective Research is speciaal bedoeld voor onderzoeksinstituten die minstens één exploitatiezetel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben. In punt 16. ff² van de Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (2022/C 414/01) wordt een onderzoeksinstituten gedefinieerd als: "een entiteit (zoals universiteiten of onderzoeksinstituten, agentschappen voor technologieoverdracht, innovatie-intermediairs, entiteiten voor fysieke of virtuele onderzoeksgerichte samenwerking), ongeacht haar rechtsvorm (publiek- of privaatrechtelijke organisatie) of financieringswijze, die zich in hoofdzaak bezighoudt met het onafhankelijk verrichten van fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek of experimentele ontwikkeling, of met het breed verspreiden van de

¹ https://www.innoviris.brussels/sites/default/files/2024-09/innoviris_gewestelijk_innovatieplan_gip_digital_nl.pdf

² [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:52022XC1028\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:52022XC1028(03))

resultaten van die activiteiten door middel van onderwijs, publicaties of kennisoverdracht". Om voor steun in aanmerking te komen, moeten de aanvragers aan deze definitie voldoen en minstens één exploitatiezetel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben.

Als de aanvrager geen universiteit, hogeschool of collectief onderzoekscentrum is, moet de hoedanigheid van onderzoeksinstelling aangetoond worden met het daartoe bestemde "kwalificatieformulier onderzoeksorganisatie" beschikbaar in de toolbox op de website van Innoviris. Dit formulier dient slechts één keer per kalenderjaar te worden overgemaakt aan Innoviris. Het is de verantwoordelijkheid van de aanvragers en/of begunstigden om Innoviris op de hoogte te brengen van elke substantiële wijziging in de informatie op het formulier die deze hoedanigheid zou veranderen. Innoviris behoudt zich daarnaast ook het recht voor om het statuut van elke aanvrager (universiteit, hogeschool, collectief onderzoekscentrum of andere onderzoeksorganisatie) tijdens de ontvankelijkheidsfase te onderzoeken indien er twijfels bestaan over de kwalificatie als onderzoeksorganisatie. Dat kan gebeuren door de aanvrager alsnog een "kwalificatieformulier onderzoeksorganisatie" te bezorgen dat volledig ingevuld aan Innoviris dient te worden terugbezorgd.

1.3 MONTAGE VAN DE PROSPECTIVE RESEARCH PROJECTEN

Het project kan worden uitgevoerd door een individuele onderzoeker of, bij voorkeur, door meerdere onderzoekers en/of pluridisciplinaire² onderzoeksgroepen die samenwerken aan het project, zodat het onderzoek op een systemische en sectoroverstijgende manier kan onderzocht worden, in al zijn mogelijke facetten. Als het project wordt ingediend door een consortium van onderzoeksgroepen, moet er een promotor-coördinator worden opgegeven. De promotor van de eerst vermelde onderzoekseenheid zal worden beschouwd als de coördinator. Deze is verantwoordelijk voor het wetenschappelijk en administratief beheer van het project. Per project kunnen naast de promotor-coördinator, ook één of meerdere copromotoren worden aangewezen. Elke promotor is verantwoordelijk voor de begeleiding van de onderzoeker(s).

Opgelet:

Een promotor mag niet betrokken zijn bij meer dan twee projecten die in het kader van deze oproep ingediend worden.

Wanneer een individuele onderzoeker een project indient, moet hij beschrijven op welke manier hij of zij zal samenwerken met andere actoren die op een of andere manier bij het onderzoeksthema betrokken zijn en met welke actoren, zodat de aanpak gegarandeerd systemisch, multidisciplinair en sectoroverstijgend is.

De middelen die aan dit project worden besteed, moeten in overeenstemming zijn met het programma en de vooropgestelde doelstellingen.

1.4 PROGRAMMAKADER

1.4.1 Filosofie van het programma

Een projectvoorstel indienen heeft alleen zin als het project past bij de filosofie van het programma, die we hier kort toelichten.

Prospective Research is een onderzoeksprogramma dat de sociale, economische en ecologische uitdagingen van onze tijd kritisch wil analyseren en er meer kennis over wil ontwikkelen. De bedoeling is om de gewestelijke actoren op een andere manier naar de realiteit te laten kijken door niet alleen te focussen op de problemen, maar te kijken naar wat er mogelijk is. Met die kennis kunnen we dan het politieke debat aansturen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op deze uitdagingen voorbereiden.

Het PRB-programma biedt onderzoekers de mogelijkheid om twee dimensies van het functioneren van onze samenleving door middel van analyse te toetsen:

- Aan de ene kant zijn er de Brusselse instellingen: die moeten de realiteit van het Gewest weerspiegelen en voeling hebben met de basisbehoeften van hun actoren. Alleen zo kunnen ze inspelen op die noden en op eventuele vragen tot verandering, met aandacht voor de kritiek op een sociale orde die ze tegelijk moeten erkennen én opvangen.³
- Aan de andere kant is er de pluralistische en diverse Brusselse samenleving, waar verandering mogelijk moet zijn op basis van een scherp, empirisch onderbouwd inzicht in hoe die samenleving werkt – inclusief de spanningen en blokkades die eigen zijn aan de gevestigde orde.

Precies daarom financiert het PRB-programma geen contractstudies die alleen maar de realiteit van de Brusselse samenleving in kaart brengen, noch de opstelling van gewestelijke strategische plannen. Het is daarentegen een wetenschappelijk hulpmiddel om perspectief te krijgen zonder te vervallen in abstractie, theorie of utopie. Door middel van een grondige kritische analyse van onze instellingen en de manier waarop onze samenleving functioneert, wil *Prospective Research for Brussels* speuren naar nieuwe transformatieve alternatieven of alternatieven waar al aan gewerkt wordt om een meer rechtvaardige, standvastige en harmonieuze toekomst te creëren.

Welke soorten onderzoeksthema's zijn er mogelijk?

Het PRB-programma steunt de doelstellingen van het Brussels Gewest, in het bijzonder "Samen willen we uw levenskwaliteit verbeteren, innovatie aanmoedigen, de sociale cohesie versterken en het milieu beschermen. Met Go4Brussels 2030 werkten we een strategie uit om uw gewest duurzaam en harmonieus te ontwikkelen. Die nemen we als leidraad voor concrete acties die we - nu en de komende jaren - uitrollen voor wie in Brussel woont, werkt en onderneemt"⁴. Het PRB-programma past binnen het normatieve kader van een harmonieuze, duurzame en rechtvaardige ontwikkeling van het Brussels Gewest. Het doel van PRB is om nieuwe kennis te ontwikkelen over alternatieven voor de bestaande systemen – alternatieven die zowel haalbaar als overtuigend zijn om een toekomst vorm te geven die wenselijker is dan wat louter kwantitatieve methoden voorspellen.

³ Boltanski L., 2009, *De la critique. Précis de sociologie de l'émancipation*, Paris, Gallimard « NRF Essais ».

⁴ <https://be.brussels/nl/over-het-gewest/waarden-budget-en-strategie/strategie-en-beleidsprioriteiten>

De onderzoeksprojecten moeten een problematisch of controversieel maatschappelijk verschijnsel analyseren dat een verregaand effect heeft op de Brusselse samenleving. Ze onderzoeken daarbij het potentieel voor emancipatie, inclusiviteit, gelijke rechten en kansen, sociale en economische solidariteit, rechtvaardigheid en een meer harmonieuze ecologische en territoriale ontwikkeling te onderzoeken. Onduidelijkheden, spanningen, patstellingen, doembeelden en conflicten zijn een voedingsbodem voor onderzoek in het kader van deze oproep. Al die onderzoeksthema's (systemen, gemeenschappen, sociale organisaties, de sociaal-politieke en economische orde, kritieke gebeurtenissen, sociale en/of milieuverschijnselen enz.) moeten een link hebben met de strategische innovatiedomeinen (SID's⁵) van het Gewestelijk Innovatieplan (GIP⁶) en/of met de bevoegdheden van het gewest. Deze onderzoeksthema's kunnen dus betrekking hebben op de basisbehoeften van de Brusselse samenleving, zoals die in verband met arbeid, huisvesting, werkgelegenheid, ruimte, mobiliteit, economie, milieu, maar ook gezondheid, cultuur, maatschappelijk welzijn enz. als die deel uitmaken van de strategische innovatiedomeinen van het gewest. Het doel is om meer concrete, inclusieve rechten voor de Brusselaars tot stand te brengen en om vragen rond ecologische duurzaamheid aan te pakken.

De aanpak die de projecten hanteren, moet doordacht zijn en rekening houden met de middellange en mogelijk zelfs lange termijn. De bedoeling van die aanpak: opening creëren, out of the box denken en onze gewoonten en overtuigingen ter discussie stellen.

Om dat mogelijk te maken is een samenspel van wetenschappelijk onderzoek, een benadering die uitgaat van alternatieven en van wat er mogelijk is, en een correcte voorlichting van de overheidsactoren nodig.

Alle projecten moeten:

- Een participatieve aanpak hanteren.

Binnen het onderzoek moet het mogelijk zijn om de netwerken van betrokken actoren te activeren en dus op een participatieve manier te werk te gaan. De actieve deelname van deze actoren is een belangrijk evaluatiecriterium en moet professionals, belanghebbenden, vrijwilligers én gebruikers samenbrengen. De methodologie houdt rekening met al deze verschillende stemmen en zorgt ervoor dat de noden van de Brusselaars beter worden herkend en meegenomen. Zo draagt het onderzoek bij tot een gericht overheidsbeleid en helpt het om een vorm van 'onverschillige efficiëntie' bij de overheid te vermijden. Het onderzoeksprotocol moet duidelijk aantonen hoe de verschillende Brusselse actoren worden betrokken – in het bijzonder zij die doorgaans minder zichtbaar zijn in het publieke debat.

- Het overheidsoptreden en het politieke debat informeren met een reeks aanbevelingen.

Het doel van het PRB-programma is om het overheidsoptreden en het publieke debat te informeren. De aanbevelingen belichten de aandachtspunten voor de ontwikkeling van de Brusselse samenleving. Ze bepalen de hefboomen die we kunnen activeren, maar ook de maatregelen die we moeten nemen en hoe we het beleid kunnen bijsturen, rekening houdend met de heterogene en sectoroverstijgende leefomstandigheden in Brussel. Dat doen ze door uit te gaan van alternatieven of mogelijke toekomst.

⁵ Zes strategische innovatiegebieden werden geïdentificeerd in het Brussels Gewest. Eén transversaal domein: Geavanceerde digitale technologieën en diensten. En vijf thematische domeinen: Klimaat: Klimaatrobuuste gebouwen en infrastructuur; Een optimaal gebruik van de hulpbronnen; Efficiënte en duurzame stedelijke stromen voor een inclusief beheer van de stedelijke ruimte; Gepersonaliseerde en geïntegreerde gezondheid zorg; Sociale innovatie, publieke innovatie en sociale inclusie

⁶ <https://www.innoviris.brussels/nl/gewestelijk-innovatieplan>

Die aanbevelingen worden vervolgens vertaald naar de praktijk zodat de gewestelijke actoren zich zo goed mogelijk kunnen voorbereiden op de grote sociale, economische en ecologische uitdagingen die in het verschiet liggen. Het publieke debat rond het project moet vanaf het begin plaatsvinden en moet gedurende het hele onderzoek voortgezet worden.

De onderzoeksteams lichten toe hoe ze het onderzoek naar de publieke arena willen brengen en hoe ze het politieke debat zullen informeren. **Bovenop de drie jaar onderzoek worden nog drie extra maanden uitgetrokken** zodat het project breed uitgedragen kan worden via alle mediakanalen (regionale televisie, tijdschriften, radio enz.). Daarnaast wordt ook een groot publiciteitsevenement georganiseerd (expo, publicatie van een boek, podcast enz.). Alle communicatievormen en media die het onderzoek meer zichtbaarheid geven in de publieke arena zijn te overwegen.

Er kunnen verschillende theoretische en methodologische benaderingen worden ingezet om te onderzoeken wat er mogelijk is.

Welke methode de onderzoekers ook kiezen, de ingediende voorstellen moeten eerst aantonen dat hun onderzoeksthema verband houdt met een maatschappelijk probleem (zie de onderzoeksthema's hierboven). Daarnaast moeten ze ook de relevantie, het belang en het unieke karakter ervan voor Brussel aantonen. Om dat aan te tonen, geven de onderzoeksteams een goed onderbouwd overzicht van de state of the art, formuleren ze een probleemstelling, bakenen ze hun onderzoeksgebied af en beschrijven ze een degelijk onderzoeksprotocol.

Vervolgens kiezen ze welke methode ze willen toepassen om te onderzoeken wat er mogelijk is: ofwel kiezen ze voor een sociologische bril waardoor ze de mogelijkheden en de toekomst kunnen zien; ofwel kiezen ze voor een prospectieve benadering of *future studies*. De keuze van de methode moet hoe dan ook gerechtvaardigd worden in functie van de onderzoeksdoelen en de onderzoeksbehoeften.

- Het PRB-onderzoek kan een sociologische insteek hebben, met verschillende manieren om naar de mogelijkheden en de toekomst te kijken.

Het onderzoek kiest een van beide manieren om meer vat te krijgen op wat er mogelijk is en om de aldus voorgestelde toekomst te zien.⁷

- Via een onderzoek naar alternatieven: het empirisch onderzoek zoomt in op concrete situaties vanuit een diepgaand begrip van het heden. Het is ingebed in een territoriale diagnose die de democratische, sociale, ecologische, politieke en economische ervaringen in de Brusselse samenleving in verband met het gekozen thema in kaart brengt. Het onderzoek zal de middelen, de solidariteitsmechanismen en het handelingsvermogen van de actoren inventariseren, maar ook de sociale, ecologische, economische en politieke ervaringen van de Brusselaars en de veranderingen die ze ondergaan. Die worden vervolgens getoetst aan de huidige organisatie en het overheidsbeleid, met een kritische blik op de manier waarop onze samenleving functioneert. Voor een volledige analyse van deze empirische casussen moeten verschillende taken uitgevoerd worden: aantonen hoe de bestudeerde casus verband houdt met een maatschappelijk probleem; in detail analyseren hoe de betreffende institutionele mechanismen, sociale organisaties en gemeenschappen in de realiteit functioneren; de

⁷ Geïnspireerd door Guéguen H., Jeanpierre L., 2022, *La perspective du possible. Comment penser ce qui peut nous arriver, et ce que nous pouvons faire*, Paris, La Découverte, L'horizon des possibles.

algemene beginselen die aan de grondslag liggen van het ontwerp van die mechanismen uitlichten; de omstandigheden bepalen die hun realisatie gemakkelijker hebben gemaakt; de dilemma's belichten waarmee de actoren te maken krijgen (gevoelens van een uitzichtloze toekomst, crisis of ramp zijn aanwijzingen die onderzocht moeten worden) maar ook hun verwachtingen en de obstakels die ze moeten overwinnen. Met die diagnose kunnen we dan analyses ontwikkelen die volop rekening houden met de complexe situatie en het heterogene en sectoroverstijgende karakter ervan. Het onderzoek zal helpen om aannemelijke visies op transformatieve alternatieven uit te lichten. De bedoeling is om het veld van mogelijkheden in kaart te brengen die institutionele verandering zouden kunnen stimuleren en die zich onder verschillende sociale, economische, politieke en ecologische omstandigheden kunnen voordoen. De theoretische analyse probeert de onbedoelde gevolgen van de concrete toepassing van die alternatieven te voorspellen en speurt tegelijk naar de tegenstrijdigheden, beperkingen en spanningen waarop die alternatieven stuiten.

- **Via voorspellend onderzoek en het verkennen van nieuwe mogelijkheden:** welke verbanden leggen individuen tussen het heden en een voorspelde toekomst, tussen het denkbeeld van wat er mogelijk is en de realiteit, rekening houdend met hun sociale en economische bestaansvoorwaarden? Hebben we op sommige toekomstën minder vat dan op andere?⁸ En wat met het gevoel dat we een keuze hebben, dat we plannen kunnen maken voor de toekomst? Gevoelens van een uitzichtloze toekomst, crisis of ramp hebben eveneens een plaats in deze benadering. Het onderzoek zal variaties in de ontsluiting van mogelijkheden belichten, gebaseerd op een analyse van de subjectieve en sociale structuren die het 'veld van mogelijkheden' vormgeven. Geïnspireerd door wetenschapssociologie en socio-technische analyses, richt het zich op onze instellingen, instrumenten, thema's en actorgroepen om de mechanismen bloot te leggen die bepalen wat wel en niet mogelijk is. Het zal ook 'andere mogelijkheden' onderzoeken: de opties die vaak worden uitgesloten en/of het onderwerp zijn van conflict en polarisatie. Daarnaast worden verhullingsmechanismen en de analyse van het ondenkbare meegenomen. Bepaalde thema's zijn bijzonder relevant, zoals snelle sociale mobiliteit, onduidelijke sociale posities (zoals minder geprofessionaliseerde beroepen of 'jobs to be done'), en collectieve thema's zoals economische en politieke crisissen, oorlogen en rampen. Deze thema's stellen het 'monopolie van officiële mogelijkheden' en de invloed van het waarschijnlijke op subjectieve mogelijkheden in vraag. Door deze thema's kunnen we ons een alternatieve toekomst voorstellen. Het doel van dit onderzoek is om het overheidsoptreden te informeren over de mogelijkheden om onze samenleving te transformeren, met een gedetailleerde analyse van de ontsluiting van mogelijkheden, en door inzicht te bieden in hoe het spel wordt gespeeld en hoe we ruimte kunnen creëren voor verandering.

- **Het PRB-onderzoek kan een prospectieve methode hanteren.**

Het PRB-programma vereist het gebruik van verkennende methoden, zoals prospectieve methoden 'à la française'.⁹ Het project stelt een relevante prospectieve vraag die is afgeleid van de onderzoeksvraag (het project kan niet worden gereduceerd tot de uitvoering van een prospectieve methode, maar moet in

⁸ Cf. Duvoux N., 2023, *L'avenir confisqué. Inégalités de temps vécu, classes sociales et patrimoine*, PUF.

⁹ Zie de werken van De Jouvenel, H. (2004). *Invitation à la prospective—An invitation to foresight*. Futuribles; Godet en Durand, 2011, *La prospective stratégique*, Dunod.

eerste instantie een wetenschappelijke onderzoekcomponent bevatten die het in tweede instantie mogelijk maakt om de relevante variabelen in het systeem te identificeren en ze grondig te analyseren). Het project heeft een tijdshorizon en een geografische schaal. De methode bestaat uit het opstellen van een prospectief dossier met een duidelijke afbakening van het systeem en de definitie van belangrijke variabelen op basis van degelijk en ambitieus praktijkonderzoek. Elke variabele wordt beschreven op basis van een reeks kwantitatieve en kwalitatieve gegevens, een retrospectieve analyse en een analyse van de wisselwerking tussen de actoren; de ontwikkeling van evolutiehypotheses voor elke variabele (identificatie van breukfactoren, zwakke signalen, grote trends enz.); een analyse van de interacties tussen de variabelen; een morfologische analyse van de combinaties van hypothesen die verband houden met de variabelen of hun componenten. Dankzij deze inspanningen kunnen we prospectieve scenario's ontwikkelen van mogelijke toekomsten¹⁰. Andere methoden binnen het bredere veld van *future studies*¹¹ kunnen ook overwogen worden, mits het protocol voor het construeren van de toekomst en het algemene theoretische kader duidelijk zijn beschreven. Fictief schrijven en speculatieve of sciencefictionliteratuur kunnen eveneens worden ingezet om utopische of dystopische visies te ondersteunen bij het opstellen van de scenario's. Ten slotte wordt een reflexieve analyse verwacht van de effecten van deze voorspellingen op de manieren van leven en handelen.

Een 'backcasting'-benadering is mogelijk, mits deze volgt op een verkennende fase waarin verschillende mogelijkheden zijn onderzocht, en de keuze voor deze toekomst goed wordt gemotiveerd. De aanpak die het PRB-programma hanteert, moet namelijk participatief zijn en dus de verschillende relevante actoren betrekken, rekening houdend met onvermijdelijke machtsverhoudingen, meningsverschillen, conflicten en controverses. Het construeren van verschillende mogelijke toekomsten moet gebaseerd zijn op al die verschillende posities, praktijken en voorstellingen van de betrokken actoren.

1.4.2 Thema's van het PRB-programma

Het PRB-programma zal actie jaren (voor een specifieke categorie van thema's) afwisselen met doorloop jaren.

De projecten die voor de actie jaren geselecteerd worden, creëren synergie tussen de teams op basis van complementaire analyses van hetzelfde thema. Bij de evaluatie en selectie van de onderzoeksprojecten wordt met die complementariteit tussen teams en projecten rekening gehouden.

Projecten die ingediend worden voor financiering in 2026 vallen in een doorloop jaar.

1.4.3 Verantwoord onderzoek en innovatie

Het PRB-programma steunt projecten die voldoen aan de criteria van verantwoord onderzoek en innovatie. Daarbij tellen met name de volgende aspecten:

¹⁰ Elementen van deze methoden worden bijvoorbeeld in meer detail beschreven in het PRB Cogito-project (2022): <https://www.cogito.brussels/academic-publications>. Zie ook het prospectieve werk dat wordt uitgevoerd door het PRB Pandorix-project (2021): https://www.pandorix.be/?page_id=503

¹¹ Börjeson, L., Höjer, M., Dreborg, K.-H., Ekvall, T., & Finnveden, G. (2006). Scenario types and techniques: Towards a user's guide. *Futures*, 38(7), 723–739. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2005.12.002>

- Diversiteit en inclusie. Het streven naar diversiteit en inclusie/inclusiviteit houdt in dat er rekening wordt gehouden met een breed spectrum van actoren die betrokken zijn bij het onderzoeksthema (van de minst gehoorde tot de meest zichtbare).
- Aandacht voor de mogelijke kwetsbaarheid van personen die (fragmenten van) hun levensverhaal of persoonlijke/intieme gegevens verstrekken als onderdeel van enquêtes of onderzoeken.
- Het is belangrijk om na te denken over hoe de resultaten uiteindelijk aan de deelnemers gecommuniceerd zullen worden.
- Anticiperen en nadenken over de politieke, sociale, economische, ecologische en andere gevolgen, de ethische aandachtspunten, aannames, waarden en doelen van het onderzoek.
- De negatieve gevolgen van de resultaten inschatten.
- Verschillende mogelijke strategieën en methoden overwegen om onderzoeksbias te beperken en rekening te houden met de aspecten die we hierboven hebben opgesomd.
- Openheid en transparantie. Het doel is om de methodologieën, resultaten, conclusies en implicaties van het onderzoek op een transparante manier te communiceren, zodat een publiek debat en dialoog mogelijk worden. Dit verbetert de zichtbaarheid en het begrip van het onderzoek.

Het doel van de PRB-onderzoeksprojecten is om het politieke debat te informeren en het overheidsbeleid te helpen verbeteren. Het onderzoek moet vanaf het begin op een verantwoorde manier doordacht zijn, vooral met het oog op de meest kwetsbaren, waarbij rekening wordt gehouden met deze aspecten.

2. MODALITEITEN VAN DE OPROEP PRB

Innoviris is verantwoordelijk voor de wetenschappelijke en administratieve coördinatie van het programma *Prospective Research*. Dit document bevat alle informatie die onderzoek(st)ers nodig hebben om een project in te dienen in het kader van het programma *Prospective Research Brussels*.

2.1. INDIENING BIJ INNOVIRIS

De financieringsaanvragen kunnen elk moment van het jaar digitaal ingediend worden/verstuurd naar funding-request@innoviris.brussels (met epottier@innoviris.brussels in cc), bij voorkeur met “gekwalificeerde handtekening”¹² en als dat niet mogelijk is, met een gescande handtekening.

De aanvragen moeten opgesteld worden met behulp van het formulier dat beschikbaar is in de toolboxop de pagina van *Prospective Research*; ze moeten volledig zijn en voldoen aan alle criteria die in dit reglement zijn vastgesteld.

Projecten die op een andere manier ingediend worden, komen niet in aanmerking.

Opmerking: een project dat bij een vorige editie van het *Prospective Research* programma werd afgewezen, mag maximaal twee keer opnieuw ingediend worden. In dat geval moet de aanvrager een bijlage bij het aanvraagdossier voegen waarin hij of zij uitlegt hoe deze nieuwe versie van het project de tekortkomingen die tijdens de vorige beoordeling aan het licht waren gekomen, aanpakt. We raden aan om contact op te nemen met Innoviris alvorens het dossier opnieuw in te dienen.

2.2. VERLOOP EN EVALUATIEPROCEDURE

Na een eerste ontvankelijkheidsanalyse door de wetenschappelijke adviseurs van Innoviris, worden de ontvankelijke voorstellen beoordeeld door een evaluatiecomité dat bestaat uit multidisciplinaire experts ter zake: academische experts, specialisten in prospectief onderzoek en vertegenwoordigers van Innoviris.

2.2.1 Analyse van de ontvankelijkheid

De ontvankelijkheid van het voorstel wordt beoordeeld door Innoviris. Het voorstel wordt ontvankelijk geacht als het voldoet aan de volgende ontvankelijkheidscriteria:

- de opgegeven onderzoeker(s) moet(en) bij de aanvang van het onderzoek houder zijn van ten minste één masterdiploma;
- de promotor(en) is (zijn) docent of volwaardig onderzoeker aan een Brusselse onderzoeksinstelling of directeur van de onderzoeksinstelling;
- De promotor(en) is (zijn) hoogleraar(s) of onderzoeker(s) in de begunstigde Brusselse onderzoeksinstelling(en) of is (zijn) de onderzoeksdirecteur(s) van de instelling. **Opgelet:** een

¹² voor de definitie zie: <https://economie.fgov.be/nl/themas/online/elektronische-handel/elektronische-handtekening-en>

promotor mag niet betrokken zijn bij meer dan 2 projecten die in het kader van deze oproep ingediend worden.

- De aanvraag is opgesteld volgens de vormvereisten: het juiste formulier werd gebruikt, de antwoorden zijn opgesplitst per criterium, het gevraagde aantal pagina's werd gerespecteerd en het formulier is volledig ingevuld, enz.
- de aanvrager(s) moet(en) voldaan hebben aan alle verplichtingen opgelegd in het kader van vorige toekenningen van steun door het Gewest;
- het project mag niet gestart zijn vóór de indiening van de subsidieaanvraag;
 - *Houd er rekening mee dat er meerdere maanden kunnen zitten tussen het moment waarop het project ingediend wordt en het moment dat het na selectie van start gaat. Het evaluatieproces en het daaropvolgende administratieve goedkeuringsproces verlopen in verschillende fasen. Het kan pakweg zes maanden duren vanaf het moment dat een aanvraag wordt ingediend tot het moment dat het project van start gaat. Een geselecteerd project kan ook uitgesteld worden tot het volgende begrotingsjaar als het beschikbare budget voor het programma in dat jaar van indiening opgebruikt is. Innoviris brengt de aanvragers zo snel mogelijk op de hoogte van de behandelingstermijn en van de voortgang van het administratieve evaluatieproces.*
- het project moet minstens een indirecte link hebben met de gewestelijke competenties

Het project moet volledig in overeenstemming zijn met het hierboven beschreven programma (1.4) en zal grondig geanalyseerd worden. De inhoud en het detailniveau van het aanvraagdossier moeten het evaluatiecomité, dat bestaat uit experts, in staat stellen om het project te beoordelen aan de hand van de evaluatiecriteria in punt 2.1.2 hieronder en de elementen van het programmakader. In het kader van het ontvankelijkheidsonderzoek worden ook de banden met andere door Innoviris of andere instanties onderzochte projecten geanalyseerd om elke cumulatie van financiering te voorkomen.

2.2.2 Evaluatie van de ontvankelijke voorstellen door een evaluatiecomité

Zodra de ontvankelijkheid van de aanvraag is bevestigd, zal een eindevaluatie worden uitgevoerd op basis van de criteria die worden gebruikt om de geschiktheid van de toekenning van de subsidie te beoordelen. Als onderdeel van de beoordeling behoudt Innoviris zich het recht voor om alle aanvullende informatie op te vragen die nodig is om de aanvraag naar behoren te beoordelen.

De ontvankelijk verklaarde voorstellen worden geëvalueerd door een pluridisciplinair evaluatiecomité, samengesteld uit academische experts en specialisten in prospectief onderzoek en uit vertegenwoordigers van Innoviris. De evaluatie gebeurt op basis van de ingediende documenten (die naar elk lid van het evaluatiecomité worden verstuurd nadat een vertrouwelijkheidsovereenkomst is ondertekend) en tijdens een gesprek **op grond van de volgende evaluatiecriteria:**

- **Het innoverend karakter, de wetenschappelijke kwaliteit en de haalbaarheid van het project:**
 - Is het project origineel en innovatief t.o.v. de state of the art? Zijn het onderzoeksgebied, het theoretisch kader en de probleemstelling duidelijk? Zijn de doelstellingen, de onderzoeksvragen en de methodologie helder?
 - Is de gekozen aanpak in verband met wat mogelijk is duidelijk, gerechtvaardigd, goed doordacht en relevant voor het onderzoeksthema?
 - onderzoek naar alternatieven;
 - voorspellend onderzoek en de verkenning van mogelijkheden;
 - prospectieve methode 'à la française' of naar het voorbeeld van *future studies*.

- Is het werkprogramma op een samenhangende en relevante manier ontwikkeld in lijn met de onderzoeksdoelstellingen?
 - Inzicht in de situatie op het terrein, met name door de inzet van een relevant participatief, multidisciplinair en intersectoriaal onderzoeksmodel.
- **De sociale, economische en ecologische impact op het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:**
 - Kunnen de verwachte resultaten bijdragen aan de sociale, economische en/of ecologische ontwikkeling van het gewest?
 - Kunnen de resultaten van het project het politieke debat en de actoren die rechtstreeks bij het thema betrokken zijn, informeren?
 - Is er een plan om de resultaten toegankelijk te maken voor de verschillende groepen van actoren (i)?
 - Zijn er resultaten en aanbevelingen op langere termijn die het gewest en de overheden kunnen uitvoeren?
- **De expertise van het team of de teams die verantwoordelijk zijn voor het onderzoeksproject, complementariteit en samenhang:**
 - Beschikken de onderzoekers en de promotor(en) over de juiste expertise om dit onderzoek uit te voeren?
 - Zorgt het onderzoeksteam er mee voor dat het project multidisciplinair en sectoroverstijgend is, zodat een systemische analyse van het onderzoeksthema mogelijk is?
 - Is er voldoende samenhang en complementariteit tussen de projectpartners?
 - Is het gevraagde budget in overeenstemming met het project?

2.3 TOEKENNINGSBESLUIT

Bij een positieve evaluatie zal Innoviris aan de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest of aan de Minister bevoegd voor Wetenschappelijk Onderzoek voorstellen om het project te financieren. Op basis van het gemotiveerde rapport van Innoviris zal de regering of de minister van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beslissen om het project al dan niet te financieren.

2.4 DUUR EN UITVOERING VAN DE PROJECTEN

De periode van ontwikkeling en uitvoering van het project bestrijkt het gehele project, d.w.z. maximaal drie jaar onderzoek, plus nog eens 3 maanden die uitsluitend bedoeld zijn om de resultaten te delen en te ontsluiten.

Er zal een tussentijdse evaluatie worden uitgevoerd die bepalend zal zijn voor de voortzetting van het project (GO/NO GO). De voortzetting is afhankelijk van een positieve evaluatie van de werkzaamheden die tijdens de eerste fase van 18 maanden zijn verricht en van de eventuele aanpassing van het programma die tijdens de extra periode moet worden uitgevoerd. Deze evaluatie zal worden uitgevoerd door een evaluatiecomité van ad hoc experts.

In geval van een negatieve evaluatie zal het project na 18 maanden definitief worden beëindigd.

De voortzetting van de financiering tot 3 maanden actieve valorisatie, na de drie jaar onderzoek, zal ook afhankelijk zijn van het valorisatieplan dat het onderzoeksteam opstelt (bij de indiening van het project en de tussentijdse evaluatie) en van de positieve evaluatie van het volledige onderzoek na afloop van de drie onderzoeksjaren.

2.5 BEDRAG VAN DE FINANCIERING

Het financieringspercentage van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bedraagt 100% van het totale budget.

De subsidie dekt het gehele project, d.w.z. drie jaar onderzoek.

De subsidie dekt het salaris van de onderzoeker(s), de kosten van instrumenten en materiaal, overige exploitatiekosten (werkingskosten) en de kosten van onderaanneming en algemene kosten. Voor een gedetailleerd overzicht van de "subsidiabele kosten" verwijzen we naar het document "Richtlijnen 2024", beschikbaar via volgende link: <https://www.innoviris.brussels/nl/algemene-boekhoudkundige-richtlijnen>. Er wordt geen maximumbedrag opgelegd voor de overige exploitatie- en personeelskosten die kunnen gevraagd worden binnen een project. De score van een project (op basis van bovengenoemde criteria), zijn ranking tov alle projecten en het beschikbare budget zullen bepalen of het project al dan niet gefinancierd wordt. Het gevraagde budget moet in overeenstemming zijn met de werklust.

2.6 ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING

De persoonsgegevens die Innoviris, de verwerkingsverantwoordelijke, via dit formulier verzamelt, zijn bedoeld om je financieringsaanvraag te verwerken (met dus een analyse en evaluatie door Innoviris en door een extern evaluatiecomité). De verwerking ervan is noodzakelijk voor het vervullen van een op de verwerkingsverantwoordelijke rustende wettelijke verplichting en voor de uitvoering van een opdracht van algemeen belang of in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is verleend. Er worden geen gegevens met derden gedeeld zonder voorafgaande toestemming van de betrokkene, tenzij Innoviris hiertoe wettelijk verplicht is. Innoviris stelt alles in het werk om de vertrouwelijkheid en veiligheid van de verwerkte gegevens te waarborgen. De gegevens worden zo lang bewaard als nodig is om het doel van de betreffende verwerking te bereiken. Als je vragen hebt of je rechten krachtens artikelen 15 tot en met 22 van de AVG wilt laten gelden, neem dan contact op met dpo@innoviris.brussels of bezoek onze webpagina 'Privacybeleid'.

3. TIMING VAN DE OPROEP

- Mei 2025: lancering van de oproep
- 15 oktober 2025: indiening van projecten bij Innoviris **via de Interface van de onderzoeksinstelling**. *Herinnering: projecten moeten voor 15 oktober via de Interface van de onderzoeksinstelling ingediend worden. Neem zo snel mogelijk contact op met deze dienst.*
- November 2025: ontvankelijkheid van de aanvragen
- Eind november - begin mei 2026: evaluatie door ad-hocjury's
- Juli 2026: toekenningsbeslissing van de regering
- De startdatum van het project moet tussen 1 oktober en 1 december 2026 liggen.

4. OPVOLGING GESELECTEERDE PROJECTEN

Voor de geselecteerde projecten zal de promotor-coördinator erop toezien dat de verschillende stappen voor lancering en opvolging van het project worden gerespecteerd. Dat is nodig voor het goede verloop van het programma. Daarnaast verricht Innoviris een financiële en wetenschappelijke opvolging van de projecten op grond van de stukken die de coördinator levert. Daarom zijn de documenten die bij Innoviris

ingediend worden voor de opvolging van het project zeer belangrijke elementen die uiterst correct moeten worden opgesteld. Ze maken het mogelijk de kwaliteit van het verrichte werk te evalueren en het project zo goed mogelijk op te volgen.

Wat betreft de financiële opvolging: de regels voor het indienen van de verslagen worden verduidelijkt in de overeenkomst.

Voor de wetenschappelijke opvolging moeten activiteitenverslagen en een eindverslag worden ingediend bij Innoviris en op de hieronder gespecificeerde tijdstippen, die zijn opgenomen in de subsidieovereenkomst. Hiervoor kunnen de projectteams de templates gebruiken. De consortia moeten er ook voor zorgen dat de projecten tijdens hun cyclus worden vertegenwoordigd op evenementen van *Prospective Research*: kick-off, slotevenement in het Brussels Parlement, enz.

Bij het afronden van het project moet een "policy brief" worden opgesteld met de belangrijkste resultaten en aanbevelingen van het project, die door Innoviris zal worden verspreid onder een publiek van beleidsactoren en in het Brussels Parlement besproken zal kunnen worden. Publicatievoorstel van het onderzoek moet worden ingediend bij *Brussels Studies*.

Na 9 maanden: opvolgingscomité

Na afloop van de eerste 9 maanden wordt door Innoviris een opvolgingscomité georganiseerd. Dit opvolgingscomité zal een stand van zaken over de vordering van het project opmaken: met een mondelinge presentatie worden de volgende elementen duidelijk gemaakt:

- Algemene projectinformatie;
- Eerste resultaten van het onderzoek (in samenhang met het originele werkprogramma);
- Eventuele wijzigingen van het programma;
- Perspectieven/toepassingen voor het Gewest.

Na 18 maanden: tussentijdse evaluatie

Na 18 maanden is de voortzetting van het project afhankelijk van een positieve evaluatie van de werkzaamheden die tijdens de eerste fase van 18 maanden zijn verricht en van de eventuele aanpassing van het programma die tijdens de extra periode moet worden uitgevoerd. Deze evaluatie zal worden uitgevoerd door een evaluatiecomité van ad hoc experts.

Een schriftelijk verslag bevat de volgende elementen:

- een niet-vertrouwelijke samenvatting van het project (maximaal 20 regels);
- een verslag over de activiteiten en resultaten die in de laatste 18 maanden van het project zijn behaald, in vergelijking met het oorspronkelijke werkprogramma, en een eventuele bijwerking van het programma voor het derde jaar van het project;
- een beschrijving van de verwachte valorisatie van de resultaten en de stappen die genomen zijn of genomen zullen worden tijdens de drie maanden die uitsluitend bedoeld zijn om de resultaten van het project te delen en te toegankelijk te maken, na de drie onderzoeksjaren;
- een beschrijving van de vooruitzichten en toepassingsmogelijkheden voor het gewest;
- het volledig ingevulde aanvraagformulier voor verlenging.

In geval van een negatieve evaluatie zal het project definitief worden beëindigd.

Na 27 maanden: opvolgingscomité

Na 27 maanden zal Innoviris een opvolgingscomité organiseren. Dit comité zal de balans opmaken van de voortgang van het project: tijdens een mondelinge presentatie moeten volgende worden besproken:

- een gedetailleerd overzicht van de voortgang van het project en de in de afgelopen 9 maanden behaalde resultaten, in vergelijking met het oorspronkelijke werkprogramma, en een eventuele bijwerking van het programma voor het derde jaar van het project;
- een korte beschrijving van de ondernomen stappen en de verkregen resultaten voor de valorisatie van de resultaten van het project;
- een korte beschrijving van de vooruitzichten en toepassingsmogelijkheden voor het Gewest;
- Een plan voor afsluiting en valorisatie van de resultaten voor de drie maanden volgend op de drie onderzoeksjaren. **Bij het ontbreken van dit document en van concrete acties die al uitgevoerd zijn, zal het project na drie jaar onderzoek definitief aflopen.**

Na 36 maanden: onderzoeksrapport

Het definitieve onderzoeksrapport, de *Policy Brief* en de planning van verschillende originele acties die gepland of al uitgevoerd zijn om de resultaten te verspreiden en het publieke debat voor de bijkomende 3 maanden op gang te brengen.

Na 72 maanden: expostverslag

Analyse van de maatschappelijke, economische en ecologische impact op het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

- Hebben de resultaten bijgedragen tot de maatschappelijke, economische en/of ecologische ontwikkeling van de regio?
- Werden de resultaten toegepast door het Gewest en de overheid?
- Hebben de resultaten van het project bijgedragen tot het politieke en maatschappelijke debat?
- Zijn de resultaten toegankelijk gemaakt voor het grote publiek (popularisering)?

5. BELANGENCONFLICT

De partners nemen alle nodige maatregelen om elke situatie te vermijden die een gevaar kan vormen voor de onpartijdige en objectieve uitvoering van het project, met inbegrip van situaties die een belangenconflict vormen. Een belangenconflict kan met name ontstaan als gevolg van economische belangen, politieke of nationale affiniteiten, verwantschaps- of gevoelsbanden of om het even welke andere betrekking of gemeenschappelijke belangen. Wanneer tijdens de uitvoering van het project een situatie ontstaat die een belangenconflict vormt of tot een belangenconflict kan leiden, moet dit onmiddellijk en schriftelijk aan Innoviris gemeld worden.

6. FORMULIEREN EN INFORMATIE

Het aanvraagformulier voor financiering is beschikbaar via volgende link:
<https://innoviris.brussels/nl/program/prospective-research>

Voor meer informatie kun je terecht bij:
Emmanuelle Pottier: epottier@innoviris.brussels; Tel. 02 600 50 14.